

УДК 7.01+7.021.2+159.955+159.923]:378

ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНОГО МИСЛЕННЯ – ПІДҐРУНТЯ ОСОБИСТІСНОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ АРТ-ОСВІТИ – МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

БІЛЬДЕР Наталя

Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Харків, Україна
Natbilder@mail.com

Розглянуто методологічні аспекти формування у студентів сучасних уявлень про професіоналізм, динаміку професійної самореалізації особистості шляхом опанування технологіями проєктного мислення як здатності чітко визначати проблему та знаходити способи її вирішення в умовах обмеженості ресурсів і прагматичної невизначеності реалії сьогодення.

Ключові слова: особистісний потенціал, проєктне мислення, горизонт планування, мотивація досягнень, рефлексивність.

ВСТУП

З початком відкритого воєнного нападу Росії на Україну життя громадян України поділилося на «це було до війни» і невизначеність сьогодення. Серед найбільш психологічно незахищених соціальних груп – студентська молодь. Здобувачі арт-освіти як частка сучасного студентство – потенційна інтелектуальна, політична і мистецька еліта українського суспільства – з початком війни опинились у ситуації прагматичної невизначеності. Ця ситуація провокує прояви вивченої безпорадності, яку, на думку Мартіна Салігмана, формує в першу чергу середовище, що травмує – зокрема, не підкріплює зв'язку «моя дія – зрозумілий результат», а в життєвих ситуаціях, які супроводжуються тривалим, нав'язливим, повторюваним травматичним досвідом, руйнує її [1]. Але ж водночас ситуації прагматичної невизначеності буває джерелом нового сприйняття та осмислення суспільства, нетривіальних форм інтелектуальної і художньої творчості.

За цих умов актуальним стає пошук форм і методів формування у студентів компетентностей і «навичок 21 віку» (Soft skills) – категорії умінь, які мають безпосередній вплив на розвиток кар'єри, ефективності діяльності, вміння будувати відносини з оточенням та сприятимуть особистісному зростанню у ході подолання життєвих складностей воєнного часу. Як казав Віктор Франкл: «Коли ми більше не можемо змінити ситуацію, ми змушені змінити самих себе» [2].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета роботи – розглянути деякі методологічні аспекти формування проєктного мислення здобувачів арт-освіти, врахування яких сприятиме професійній і особистісній самореалізації студентів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Після введення воєнного стану згідно з планом Робочої групи забезпечення якості освітньої діяльності Харківської державної академії дизайну і мистецтв у весняному 2021-2022 та осінньому семестрі 2022-2023 навчального року проводилось опитування здобувачів вищої освіти щодо оцінювання: організації та якості освітнього процесу; якості реалізації дистанційного навчання у період воєнного стану; освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки здобувачів. В опитуванні, яке проводилось on-line, протягом осіннього семестру 2022-2023 навчального року, під час активних бойових дій на території України, брали участь здобувачі всіх факультетів академії, першого, другого і третього рівнів освіти. Детальну характеристику вибірок представлено у звітах робочої групи з забезпечення якості освітньої діяльності ХДАДМ [3]. У відкритих питаннях отримано змістовні відповіді і пропозиції. Варто зауважити – не всі студенти мали стабільний доступ до Інтернету, під час опитування на більшості території України було запроваджено графік відключень електроенергії.

За результатом аналізу відповідей студентів, які брали участь в опитуванні, виявлено низку проблем сприйняття здобувачами своєї участі в освітньому процесі. У «рейтингу труднощів» на перших позиціях – самокритичне визнання низького рівня мотивації досягнень, навичок само менеджменту, небажання приймати відповідальність за результати свого навчання, при тому значна кількість респондентів виказали побажання брати участь в on-line тренінгах («запит» спрямованості – особистісний розвиток).

Переважна більшість опитуваних вважає, що в ХДАДМ потрібен «Центр кар'єри», діяльність якого спрямована на підвищення конкурентоспроможності студентів на ринку праці і допомогу студентам в опануванні Soft skills – співробітників, які ними володіють, цінують роботодавці на сучасному ринку креативних індустрій [3].

Якщо сприймати свій саморозвиток як один великий проєкт, опанування цими навичками можна представити як здійснення проєктної діяльності – конструктивної та продуктивної діяльності особистості. У контексті дизайну як квінтесенції проєктності, саме для здобувачів арт-освіти доцільним у наданні допомоги задля усвідомленого формування шляхів самореалізації бачиться зосередити увагу на формуванні проєктного мислення у рамках системного підходу (англ. *Systems thinking* — системне мислення): творча уява +різноманіття контекстів+планомірність+результативність.

З урахуванням побажань студентів, на 2023-2024 навчальний рік запропоновано «вибіркову» дисципліну «Психологія кар'єрного зростання та професійної самореалізації». Дисципліна присвячена вивченню новітніх тенденцій щодо підготовки студентів до самостійного пошуку роботи в умовах сучасного арт-ринку, взаємодії з роботодавцем, адаптації до ринку праці та

формування компетенцій, необхідних для працевлаштування та побудови кар'єри: аналіз потенційних можливостей особистості з метою складення програми професійної самореалізації, можливостей і загроз професійного середовища; постановка кар'єрних цілей і керування часом.

При викладанні дисципліни основний наголос – на відпрацювання навичок проєктного мислення за напрямками формування: латеральності – здатності пропонувати різні неочевидні варіанти розв'язання проблем, генерувати неконкурентні ідеї; критичності – здатності оцінити доцільність та результативність варіантів розв'язання проблемних ситуацій; креативності; методологічності – здатності до усвідомленого відбору центральних положень та провідних ідей, якими ми користуємося, принципами, якими ми керуємося; рефлексивності – здатності до відчуження, відсторонення від спостережуваних явищ та процесів, реалізації концепції «множинного «Я». За К.Г Юнгом: «Я» – це те, що я з собою зробив, а не те, що зі мною трапилось» [4].

ВИСНОВКИ

В складних умовах війни для студентів нашої держави використання навичок проєктного мислення дає змогу розширити горизонт планування і відчувати задоволення від досягнень. Організація навчального процесу в Академії (розклад, сесії) надає студентам відчуття передбачуваності та стабільності, задовольняє потребу у структуруванні реальності (часу). Дані, отримані при опитуванні студентів показали необхідність проведення подальших розвідок з метою формування програм психологічної допомоги здобувачам з урахуванням особливостей навчання у закладі арт-освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Seligman Martin. Learned Optimism: How to Change Your Mind and Your Life URL: https://www.goodreads.com/book/show/26123.Learned_Optimism
2. Frankl Viktor E. Yes To Life In Spite of Everything Hardcover. URL: <https://www.amazon.com/Life-Spite-Everything-Viktor-Frankl/dp/184604636X>
3. Результати моніторингу якості освіти та щорічне оцінювання здобувачів. URL: <https://ksada.org/1YakistOsvity.html>
4. Jung, C.G.; Aniela Jaffé (1965). Memories, Dreams, Reflections. New York: Random House. p. v. URL: <https://antilogicalism.com/wp-content/uploads/2017/07/memories-dreams-reflections.pdf>

BILDER N.

FORMATION OF PROJECT THINKING – THE FOUNDATION OF PERSONAL AND PROFESSIONAL SELF-FULFILLMENT OF STUDENTS OF ART EDUCATION INSTITUTIONS – METHODOLOGICAL ASPECTS

The methodological aspects of the formation of students' modern ideas about professionalism, the dynamics of professional self-realization of the individual by mastering the technologies of project thinking as the ability to clearly define a problem and find ways to solve it in modern conditions of limited resources and uncertainty.

Key words: *personal potential, project thinking, planning horizon, achievement motivation, reflectivity.*